

FILIPAI

Iiya Pol siya om Rom hir miriia mii biye mi siya ta yokwowa ha winkika. Biya siya om Efesas hir bidi ywowin. Mi iikamim naingwo tibmiiyim om Filipai hiranim yim umir digworaekwo bidiyar mi haingiriyu haiginim mi sima ina hauugiyim Pol siiram hiriir maeyaua mii biye siya miriia. Mi Pol siya ta yokwowa minam winkikin simiir boin wadiekikin. Pol siya maeyauwa mii biye miriia saiir hira niki okaigin wiewinsopak. Mi siya maingimaiga hiriirar nwokeigin mi siya ti hiriinansi boinkikin sima Jisis saika namasukikini mi sima wi maingimaiga hiriirar nwoki oninaeyim mi sima wi siiram naingwoyimyok rani. Iriig.

1 ¹Pol kara mi Timoti siya, krira Jisis Kraiis siir mii priimiriyan inkamko. Krira ta yokwowa iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir pugana saiir kigriraowiyim mi saiir whindiriraerar haiginiuwiyim kimiiram winkika mi iikamim Jisis Kraiis siir yai aiir wakaeyokna apiyim kimiiram warar. ²Krira ha naingwowi krimiir Adi Komii krimiir wanin mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis, krimiirin wi sowaniyar nokboinmamair haiginiuwi iripa nongwomamair aeyim. Iriig.

Paul siya Adi Komii siirim sriigin, yipiki iikamim ta yokwo aiir mwaini simiir whinkinsiis haiginiuum

³Iiyim kara kimiir naingwowarkaikiyim, kara pi Adi Komii siirar boin wadie kimiirsi. ⁴Iiyim kara Adi Komii krimiir Wanin siiram sriiyim kimiir whinkinsiis haiginiuum, kara pi maingimaiga nwoki. ⁵Whisarii rani, biya kima kariir whinkinsiis haiginiugim Adi Komii siir yaiya saiir nanaakninkii haiginiuum iya biigibii kima wakaeyokna apa mi tisi tariinana nadigniyim. ⁶Kara ti diminin siir bidi yinokninkin kiinini Adi Komiiyin yipikin kimiir tirkiyin siir wakaeyokna apim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi siirim sibgu wakaeyokna apim mi wi iya Jisis Kraiis siya nitana saiirar nadigiuwi mi siya siyasiya nanaakninkii haiginiunaei mi iikam simiirin wi siyar hidi. ⁷Kariir kwoinin iikamim kimiiramin nhami nhami naingwokwonanae rani. Dimusi rani, kariir miyim kima whinkinsiis haiginiugim iiyim kara maeyaua mii biye miriia saiir hir hugripkiikikayin mi iiyim kara rirmiia mi owim mi

Adi Komii siir yaiyim simiir mi anaakninkii haiginiuim iikam simiir kwoinim simiir kiyaiyim mi sima wi Adi Komii siir siyiuim kara tirim wi simiir nwoki apim. ⁸Adi Komii siya ina ninokninkinin, kara iikam whiekakim kimiiramin nhami nhami naingwokwonanae rani, Krais siya naingwokwonanaeiya saiir hiriinan.

⁹Kara Adi Komii siiram minam srii, iikam kima wi irni nwirniyamar dinan aingwokwonanae mi kima wi Adi Komii siir dimin taeminim simiir nwoki sibgu inokninkinim mi kima wa nwoki inokninkinim piki hiniin dimin ikin miyikin mi piki hiniin dimin ikin biyeyin. ¹⁰Mi ti hiriinan sairsika, kima kariir dimin miyik miyikim simiir wakaeyokna api mi iiya Krais siya swoki iti mi kimiir kwoinim wi dimin biyeki nwokai rani. ¹¹Mi iriipi hiriinan kara Adi Komii siirim minim srii Jisis Krais siya wi kimiir kwoin imiir nwoki hiurworwokaiyim kimiir whinkinsiis haiginiuwim wadie sibgu owam mi kima dimin miyik tiri mi ti hiriinan sairsika Adi Komii siya wi inig komiigak sairsi nwowi. Iriig.

Paul siya ha naingwokin, siya siyiumwoni nwowim mi Jisis Krais siir nwoki kigna apim mi siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuim

¹²Ti kariir nomiiyauim, kara minam naingwowi kima dinokninkin, ti diminim kariirim nitim, sima kariir tumbuki windi, ti diminim iikamim Adi Komii siir yai win kibiya saiirim naingwo tibmiiyim simar niki tirbugim. ¹³Kariirin maeyaua mii biye miriia saiirar hiugripkiikikaigi windi mi kamim yai niniyim mi iikam nhirim kingiin hir nwo ikim, sima ina ninokninkinim kariirin maeyaua mii biye miriia saiir hir hiugripkiikikaigi, whisarii rani, kara Krais siir yaiyim simiir wakaeyokna apkin. ¹⁴Mi iriipi hiriinan kara tisi tirar nwowin. Dimusi rani, iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim sima nididgak paniinsi ywosi mi sima kiriekak asi nwokim Adi Komii siir yaiya saiir nanaakninkii haiginiusiin. Dimusi rani, sima ina kigim kara tisi maeyaua mii biye miriia hiugripkiikikaia saiir tirar nwokaiyin mi sima ina naingwo tibmiiyim Krais siya wi simiir whinkinsiis haiginiui.

¹⁵Iikam nhirim Krais siir yaiya saiir nanaakninkii haiginiugim. Dimusi rani, sima kwoin biye biye kariiram naingwokim mi sima minam warar mi aingwokim simiir kiyaiyim kariir haiburgigim mi simiir yai imiir wakaeyoknam. Yim iki iikam nhirim Krais siir yaiyim simiir nanaakninkii haiginiugim. Dimusi rani, sima wadiekim mi ina naingwowim ti dimin imiir tirim mi kariir whinkinsiisim ¹⁶yipiki ti iikam miyikim ti dimin imiir tiriiyim. Dimusi rani, sima kariiram naingwokwowikim. Sima ina ninokninkinim kariirin Adi Komii siyar nimbinkikin siir yai imiir kigriraowim mi simiir nanaakninkii haiginiuwim tapaiir. ¹⁷Iikam nhirim yipiki Krais siir yai imiir nanaakninkii haiginiuiyim yim sima kariiram bi

naingwokwonanaeikin. Niingaki niingakiinga. Sima hiniina naingwowi kariirin wi sima kiyopsibgi haiginiuwu mi kara wi maingimairga nwo rani. Dimusi rani, kara ini maeyaua mii biyie miriia sair tir hugripkiikikaiyin mi sima iikamim simiir kwoin imiir kiyai simiir wakaeyokna apim mi kariirin. Niingaka.

¹⁸Tiriiginin yio dimin Komii rani! Mi ti iikam nhirim sima Kraiis siir yai imiirin siyu biyeni nanaakninkii haiginiugi windi mi nhirim siyu miyikni mi anaakninkiigi windi, ti hiriiran siyuin kariirin maingimairga sima nwowaiginiuwu. Dimusi rani, sima Kraiis siir yai imiir nanaakninkii haiginiugim yio tiriiginin yio dimin whoimoni rani. ¹⁹Kara ini maingimairgar nwoyokiyokiiyamin. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin Adi Komii siir naeyiu iirin, yipikin wi Jisis Kraiis siya nikropkii kariir whinkinsiis haiginiuwam mi kariirin maeyaua mii biyie miriia sair hir hugripkiikikaiyin rirmiia sair hiranki nwokiyim. Dimusi rani, kima Adi Komii siiram sriigim kariir whinkinsiis haiginiuwim. ²⁰Kara ta sairam minam naingwowi, kara Adi Komii siir yai aiirin wi haigiprakai rani mi kariir pua wi nopai rani mi kariir kwoinin wi kirieyar nwowi mi Adi Komii siir yai imiir nanaakninkii haiginiuwu biia kara nonkwowim simiir hiriinan mi ti tariinanar nadigniyim. Mi kara omwai waiya mi kara mi aowi mi ti iikamim wi ha boini Kraiis siya wadiekin. Dimusi rani, dimin taeminim kara tirim simiirsika. ²¹Mi ti dimin taeminim kara tirim simiir bwamkibwamin yio Kraiis siyairgin. Mi kara naowi, mhoiia kara wi dimin kibi kibiyim Adi Komii siirim wi simiir haii mi kara wi saika nwowi. ²²Mi kara nao karamae nwowi mi omwaiyar niki waiyai mi ti dimin taeminim kara tirim yim iikam imiir whinkinsiis haiginiuwu Kraiis siir wakaeyokna apim. Kara ninokninkin tani piki hiniin aka bii nwowa omwai waiya saeya iyie? Nao saeya. ²³Kara pi hid rani kara naowam naingwowi Kraiis saika nwowim. Wi ta wadie hiriinan saeya nwowi. ²⁴Mi ta hiriinan sairsi whinkinsiis haiginiuwu kimiirin, ya ini wadiekwadie saeya nwowa kara ti nu iirar nwoki okripkaii, tariigina ya ini biigibii saeya ywowa. ²⁵Kara hiriyar naingwo tibmii kiini kara wi nao rani mi kara wi omwai hiriinan sairsi waiyai kimiir whinkinsiis haiginiuwam Adi Komii siir yai sair sibgu wakaeyokna apim mi kima wi maingimairgar nwowi. Dimusi rani, kara ini omwaiyar niki waiyan. ²⁶Mhoiia kara niti mi kimaka nini oni mi kima wi maingimaiga komiiyar nwowi kariiramim mi kima wi Kraiis siir inig iir hainankii.

²⁷Mi dimin whirki kimiir nimbini mi kima wi ti dimin taemin imiirin wi haini naingwokii. Kima dimin taemin kibi kibi imiir tir iikam yipiki Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim siyu kibiyin sima tiriin siir hiriinan tir. Mi ta hiriinan sairsika mhoiia kara wi kimiir namisi kigi, iyie? Wi kimiir kig rani mi kara dimin kibi kibiyim iikam ima

boini iikam kimiir, simiirin wa wakaai, tiriiginim kirie kimiir naingwo tibmii aeya nwowim mi kwoin whirua kima mi owim mi iripa kima mi miriyyim. ²⁸Tiriiginim yipiki kimiir sau omomin siirsi kipi nidid dimusi rani, wim kima Jisis Kraiis siirgim. Kima Kirie hiriyyar dwokripkai. Dimusi rani, wim kima ti hiniina tirikim mi ta hiriinan sairsika ti dimin taemin hiriinanin yim wi simiir niisiimauwi. Adi Komii siya simiir nonkwobumbuninkini mi kimiirin wi siya nanmaiworkainaei mi kima wi saika sibgu owi. ²⁹Mi dimin komiigikomiiyin yio ti si, Adi Komii siya kimiirin minam kiwakikin kima Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kiinim. Mi ti dimin hiriinanin sasa rani. Jisis Kraiis siirsika Adi Komii siya ti dimin biye imiirin asi kiwakikin kimiiram nitamin. Dimusi rani, kima siir wakaeyokna apkim. ³⁰Kima mi kara nim krime nomiiyugim mi ti iikamim krimiir tirbuwiyim mi krimiir nikbumbuwiyyim mi ti hiriinan siyiu kaimwown biyyar nwoyokiyokiniyaniyin ini tariinanar yadigniyin mi wim kima ti iikamim yipiki kimiir nigbumbuwwim simiirin ina ninokninkinim. Iriig.

**Krime krimiir kwoinim simiirin kikintimdinu mi iki iikamim yipiki
Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyyim simiiram daingwo**

2 ¹Kimiir kwoinim kirieyar dwokripkai. Dimusi rani, wim kima Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apikim. Kima maigimaigra hiriyyar dwokripkai. Dimusi rani, Kraiis siya kimiiram naingwokwonanaei. Kima mi Adi Komii siir naeyiu ieya kima ini kwoin whiruwar ywowiskiyim mi kimiir kwoinim nhirmiyam daingwo mi simiiram daingwokwonanae. ²Kima iripa dongwomamair ae mi kwoin whirua dwo mi kima iikam ima mi Adi Komii siya simiiram daingwokwonanaei mi kima kwoin whiruwar dwowiski. Mi ti dimin hiriinanin ini haniin kimiir kwoinau kwirii idwokaii mi kima wi maigimaigra kariir nwowaiginiuw. ³Kima kimamar kipi naingwona mi dimin taeminim ha kipi tir mi iikamim kimiirin wi hiriinan sairsi boinisi wim kima ini nhirim simiir kou ywowim. Kimiir kwoinim yim kimar kintimtinuna mi kima hiniina daingwo kimiir kouwin ini iikam nhirim sima ywowim. ⁴Kima, kimamar kipi naingwona. Kima iikam nhirmiyam daingwo mi diminim sima naingwowni ikim. ⁵Kima Kraiis siya naingwowa biya sair hiriinan daingwo. Yio ti hiniingin.

⁶Mi yio siya ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin mi siya ha bi naingwokin siya Adi Komii siir hiriinanar swoki owi. ⁷Mi yio siya ti dimin taeminim kirie komiigakim ninomor kouanim simiirin digiumii bidi haimriyugigim mi yio siyarin ini inkamin whisarii mii priimiriyyin siir hiriinan yinkpitki. Mi siirin Maria saeya naokainakikin mi siya iikam krimiir hiriinanar nimbiyamkin. ⁸Siya inkamnan nimbiyamkin mi siir kwoinin

hindara kabitkingigin mi siya Adi Komii siir yai imiirarar napkin mi iya siya ha naonamin paeyin hiiniya nironinkinin si mi siya kimpisu pranae pranae bi haigin iikam krimiir whinkinsiis haiginiuwim. ⁹Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya siir inigin ha hainankiyin mi siya ti hiniina boinki siya inig komii kibikakin mi kamim inig komii komiikakim simiir kougikouwin ini siyar ywowin. ¹⁰Mi yipikim Adi Komii siir om hir nwowim mi nu tir mi o ikim mi iikamim yipiki mi aokaowim mi nunau nwokai ikim mi yiu ikim simiir kouin ini siyar ywowin mi yipiki ta Adi Komii siya dapikiuwa Jisis siir inig iir sair wakaei mi sima wi nidid prasae kin tani mi sima ogmwo wa waisii huiwi mi wi komii hiniina kauwok boinamnaekii, ¹¹siya inig komii kibikakin mi sima wi Jisis Krais Biiyan Inkam Komiiyin siir inig iir hainankii mi sima wi ha boinkii, siya inig komiigakin. Dimusi rani, dimin taeminim Krais siya tirim simiirsika. Mi ti dimin taeminim yim wi Adi siir inig iir hainan praprasa. Iriig.

**Nim krima ini sikwo paenan ywowim yipiki iikam imiir
bigna iisiiisimauu apiyim siyiuin niyaka mi krima
simiirin wi Adi Komii siir siyiu iir niisimauu**

¹²Ti kariir nomiiyauim kara ina naingwokwonanaeyin, biiya kara kimaka nwowa mi kima kariir yai imiir wakaeyim mi kima ina wakaeyokna apim simiiramin. Mi tariinanin kara kimaka nwo rani, kara ini aru nwowin. Kima kariir wakaeyokna ap biiya kima tira sair hiriinan mi tariinanin ti aru kara nwowa ya dimin komiigikomii aeyairga kima kariir yai imiirin nhami nhami kipi wakaeyokna ap. Kima ti dimin taeminim simiir ti wakaeyokna ap yipiki biiya Adi Komii siya tirim kimiir mi mhoyia kimiirin wi siya nikiunami ninomor koua hiriirin. Kima didid mi kakak dwo wim wi siir pi tirisi nididgak kimiirsi nwowim. ¹³Kima ti dimin imiir tir. Dimusi rani, Adi Komii siya iinokiinokin kimiir kwoinim simiir simiirar tirnanaei dimin taeminim siya naingwowim kima wakaeyokna apim simiiram naingwowim mi simiiram wakaeyokna apim.

¹⁴Mi dimin taeminim kima tiriyim kima kipi ninkinwaomwarkii boin mi simiirsi kipi niniinansao simiirin hindara tir. ¹⁵Mi kima ti dimin hiriinaninim simiir tiri mi iki nhirim wi kimiir boinhiuriyiu rani, dimin biyie kima tiram mi kima wi wadieyar sibgu okiyami. Mi kima wi sikwo paenan niuyaei, sikwo paeya niyaka bigna apiya kigimok apam, iikamim yipiki biyie nwowim, simiir bopwoniyan. ¹⁶Mi kima simiir diisimauu Adi Komii siir yai kibi kibi imiirin mi simiir whinkinsiis haiginiu mi siyiu wadie sibgu apanin hiniin, piki hiniin dimin ikin wadieyin sima wakaeyokna apanin. Mi kima ti dimin imiir tiri, mhoyia Krais siya

swoki iti, kara wi karamar naingwona rani. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin ti dimin taeminim kara tirim sima wi nae karamae nwo rani.

¹⁷Kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api ya ini nae Adi Komii siir ninkin imiiaenan ywowa. Mhoiia kariirin inkamki tiowi mi kara ha naonami mi kariir nhieya ha naokiinainii mi ya tariigina ya naeyim kima ninkin imiiaeyim simiir idwo swokini haiginkika. Mi tariigina kimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginiuwi Adi Komii siir wakaeyokna apamin kima tira saiir hiriinan mi kara wi maigimaigra prasae nwo rani. ¹⁸Mi ti dimin hiriinanin siya nimbiyami mi kima wi maigimaigra kanaka dinkin o ta maigimaigra kara nwowa saiir hiriinan. Iriig.

Pol siya Timoti siir boinkin

¹⁹Kara ha naingwowi Biiyan Inkam Komii siya kariirin wa kiwakii Timoti siir nikropkiyim mi iikam kimiirin siya nini kignakiyim mi sima wi tiriirar swoki iti mi ta hiriinan saiirsika mhoiia kara wi haini ninokninkini kima wadie nwowi mi Adi Komii siir wakaeyokna api mi kara wi maigimaigra kimakar nwowi. ²⁰Kara Timoti siir hiriinan inkam nwir karamaeka mi siya ini kariir hiriinan ywowin mi ta hiriinan saiirsika siya iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam asi naingwokin wadie kima sibgu owim. ²¹Mi yim iki iikam nhirim yim simamar naingwonaekim yim sima digworaekwowim Jisis Kraiss siirim simiir kig rani. ²²Mi kima ina ninokninkinim Timoti siya ti siyu hiriinanin siir nwo rani, siya inkam wadiekin. Siya siyamar bi naingwonaekim siya iikam kimiiram naingwowikin mi kariirin siya whinkinsiis haiginiugin Adi Komii siir yayim simiir nanaakninkii haiginiuwam yinisimin siir ad iir whindiraerariyin siir hiriinan. ²³Mhoiia kara ti dimin taeminim kam ima tiranim kariir simiirin wa ninokninkini, kara minam naingwokin Timoti siirin kimiiram nikropkiyim. ²⁴Kara hiriirar naingwo tibmii kiini Biiyan Inkam Komii siya kariirin wa whinkinsiis haiginiuwi mi kara wi kimiminki rani, maeyauwa mii biyie miriia sima hiugripiikikaiya saiir tir haiburgigasauwim mi kara Timoti saika wa niti kimiir kignakiyim.

²⁵Kara minam naingwowi Epafrodaitas siirin kimiiram waraur nikropkiyim. Siya kariir nomiiyaugin mi siya mi kara krira ini nwiruwar ywowiskiyo mi Adi Komii siir dimin taemin imiirin krirar tirikim dimin biyie saika ninkinyaeyaowim inkamin yai niniyiyin siya tiriya saiir hiriinan. Mi biyarin, kima siirin bidiyar iki ikropkiyim mi siya ha nitin mi kariirin dimin taemin siya ini whinkinsiis haiginiuni. ²⁶Siya iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam naingwokin dimusi rani, kima ha wakaekim siya maki niigin mi siya maka niyim siya pi boriisopi kima siiram naingwoyimyokim ta ma siya nii aiirsiyin. ²⁷Biiya siya parii parii

pi naowim mi siirin Adi Komii siya naingwobunakin mi siya whinkinsiis haiginiugin mi siya painiisi yaosi. Siya siiraramar bi naingwobumbugin. Niingaka. Siya kariiram warar naingwobumbugin mi ta hiriinan saiirsika siya naonami kara wi komii nouuboboin tani. ²⁸ Mi ta hiriinan saiirsika kara siirin asi nikropkisasaugin kimiir kignakiyim mi kima siirin wi hiriinan saiirsi kigwini mi kimiir kwoinim wi maigimairga nwowini. Mi kima maigimairga nwowi mi an kara wi maigimairgar mi owi. ²⁹ Mi siya waraur nimbini mi kima siir kigwini mi kima wi maigimairga dwoki Biian Inkam Komii siiramin yipiki siiram kiwaki karam nwowin siya naowam. Mi kima ti hiriinan inkamin siiram daingwo inkam komiiyin siya. ³⁰ Dimusi rani, siya naosi bi naingwoyimyokin. Siya Krai siir dimin taeminim simiirsi naingwoyimyokin mi siya naoni piu asi nwokin mi kimiir igsopa ini siya yokwokairina mi siya kariirin pranae pranae bi whinkinsiis haiginiugin mi ta hiriinan saiirsika siya maki asi niigin. Iriig.

Yipiki Jisis Krai siir yai imiir wakaeyokna apiyin yio inkam wadiekin

3 ¹ Ti kariir nomiiyauim, tiki nwokripkaigiyim yayim kara kimiir boinkiyam tirim yim ti sim. Dimusi rani, wim kima Biian Inkam Komii siirgin mi kima maigimairga dwo! Mi dimin taeminim yipiki biia kara winkiyim yokwoni kimiiram mi tariinanin kara simiirar swoki winkikin. Kara ti yai kibi kibiyim kimiir boinmimauusi bi piyaokin. Mi an kara ha naingwowi kima iinokiinokin ta yai aiir waka ya dimin kibigikibi aeyairga. ² Kima ti kamim dimin biyekakim yipiki wranan nwowim simiirsi mintarao, kimiir kwoinim wi sim pi kiyalisi mi wi ti hiniin sima boini kimiir mioisim ti kitiyopnir hai mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan saiirsi nanmaiwarkainaei. Mi kima ti hiriinanin wim wi kimiir piu aiirar swoki tirbunaei. ³ Nim krma hiniina naingwo tibmii kiin tani krma krimiir miois imiir kitiyopnir hai mi ti hiriinan siyiun krimiirin wi siya whinkinsiis haiginiu rani, krma Adi Komii krimiir Wanin siir yinisisim nwowim. Niingaka. Mi iia Adi Komii siir naeyiun krimiir kwoinai tir nwokaiiyim mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiuwi Adi Komii siir inig iir hainanam mi krimiirin siyar mi iisimauwu hiniinin nim krma Adi Komii siirgisiir yinismkim. Mi dimin taeminim Jisis Krai siya tirim krimiir krma simiir ninokninkini mi krma wi maigimairga prasae nwo rani. Mi nim krma ina ninokninkinim ta saiirin, krma krimarin wi dig nwo rani, Adi Komii siir tirim mi siya krimiir nanmaiwarkainam ta sima boina krimiir miois imiir kitiyopnir haiya saiirsi. Niingaka. ⁴ Mi kara ti dimin taeminim biia kara wakaeyokna apim kara Juda simiir biian siyiun siir dimin taemin imiir wakaeyokna apam naingwokiswo mi kara wi simiirar pi wakaeyokna apim mi kara ti hiriinan tirim pi boriisopi. Kam nhirim

yim ha naingwowi sima Juda simiir siyiu iirar wakaeyokna apkripkaii mi sima wi wadieyar sibgu owi mi an kara ina ninokninkinin, biya an kara ti siyiu hiriinanin wadie simiirsi nwokin. Mi ti siya siyiu hiriinanin ini ti siyiun sima tirin ini siir haiburin. ⁵ Mi an kara ti hiniina boinkin. Dimusi rani, iya kariir apua kariir naokainakiya, iya kara iiyim iriyyar kwoima nwowin mi sima kariir miosis aiirin ina kitiyopnir haiyim hiniina niisiimauuwam an kara Adi Komii siirgin. Mi Jekopin yipikin sima dapiyin Isrel, siya kariir brougaekin. Mi an kara Bensameni piugana saiir inkamkin mi yio ini kaimwokikaimwower ywowin, an kara Judani isidin siirgisiir inkamkin. Biya kara Farisimi isidin siir inkam nwowin kara Moses siir inkam nwowin kara Moses siir siyiu komii siir yai whiekakim yipiki Adi Komii siya hauugiyim simiirar wakaeyokna apkin. ⁶ Kara pi ti hiniina boini, kara Adi Komii siirin dimin whoimoni bi tirkin mi iikamim Krais siir yai imiir wakaeyokna apim simiirin kara tioidwomaigim mi yipiki siir piuganan ikim. Mi iikamim yipiki kariiram kinankiuim siyiun kara wakaeyokna apin Moses siir siyiu komii siir yai imiir sima wi hiriyyar boini, kara wadiekin mi kara dimin biyie bi tirkin.

⁷ Biya an kara ha naingwokin ti dimin taemin hiniinam yim dimin komiigim mi tariinanin an kara hiniina naingwo tibmii kiini ti dimin taeminim yim dimin komii rani. Dimusi rani, tariinanin kara Jisis Krais siiram naingwo tibmii kiini mi kariirin wi siya whinkinsiis haiginiuwu wadie sibgu owim. ⁸ Dimusi rani, kara hiniina naingwo tibmii kiin tani ti dimin taemin hiniinim yipiki biya kara napim yim dimin komii rani mi an kara hiniina naingwo tibmii kiini ti dimin taemin hiniinim yim dimin komii rani. Dimusi rani, an kara ina ninokninkinin kara Jisis Krais siir wakaeyokna api mi dimin taeminim iikamim yipiki Adi Komii saika nwowim simiir whinkinsiis haiginiuwim biya yim siya bidi ikwokopougigim. Mi kara ti dimin taemin hiniinim simiirin digiumii bidi haimriyugigim mi kara simiirin ha naingwowi yim ini dimin biyiekibiyie ywowim mi ta hiriinan saiirsika kara Jisis Krais siirgisiirara asi wakaeyokna api. ⁹ Mi tariinanin kara Moses siir siyiu komii siir yai imiir swoki wakaeyokna ap rani mi Adi Komii siya wi ta hiriinan saiirsi boin tani kariirin dimin whirki bi kimbugin mi ta siya boina kariirin hiniin kara dimin whirki bi kimbugin ya dimusi rani, kara Krais siir yai imiiram naingwo tibmii kingin mi tariinanin kara ini siir piugan aiir nwowin. ¹⁰ Kara ti dimin hiniinim sim naingwokin. Kara Jisis Krais siir sibgu inokninkinam tirkin mi kirie komiia siya haiya iya siya ie hir haiburgigin mi ha swoki insiidwowin. Kara saika iripa bidi yamasu kikin mi kara ti dimin biyie biyieyim mi kimpipisuwa siya haiyim hiriinan haiyamar mi aingwowi. ¹¹ Kara ti dimin taemin imiirin minam tiri, iya kara naowi kariirin wi siya nanmaiwarkainaei mi kara wi omwaiyar swoki waiyai mi wi saikar nwowi. Iriig.

Pol siya minam naingwokin Jisis siir hiriinan inkam kibi nwowim

¹²Kara pi hiniina boin tani kara siiram bidi wakaeyokna apin, kara tira saiir hiriinan mi an kara inkam kibi bidi ywokiyein. Niingaka. Kara ina niki mirii ninkiyaei kripkaiyein ti dimin taemin imiir wakaeyokna apam mi ta hiriinan saiirsika kara wi Kraisi siir hiriinan asi nwowi dimusi rani, siya kariir bidi yimbinin siir inkam nwowim. ¹³Ti kariir nomiiyauim, kara hiniina naingwo rani, kara inkam kibikikibikin. Niingaka. Mi kariir dimin taeminim biiya kara nonkwoim simiirin digiumii bidi haimriyugigim mi kara ti diminim mhoiia digi dig nwowaiginiuwanim simiirgi simiiramar naingwo iskii. ¹⁴Kara ini ti kamim yipiki ninkikin iwitiyem dimin haiyam ini simiir hiriinan ywowin. Mi ta hiriinan kara nwowa, kara ti nu iir asi nwowi. Kara Adi Komii krimiir Wanin siir wakaeyokna apikin mi ta hiriinan saiirsika mhoiia siya dimin taeminim yipiki siya niki imbinim kariir wi hiriinan saiirsi haii. Dimusi rani, miiya Jisis Kraisi siya tira saiirsika mi Adi Komii siya kariirin wi hiriinan saiirsi nimbini omin ninomor kou hir nwowin siir nwoyokiyokiikaeyamim iinokiinokin.

¹⁵Mi krima whiekakarim yipiki ha niki aingwo tibmii kripkaiyem Adi Komii siiram nim ti kwoin hiniinin kara boinkiyin siirarar dwo iski. Mi kimiir kwoinim yapa yapa nwoprigin mi Adi Komii siya iriipi hiriinan ti diminim kara boinkiyim kimiir wi simiirar mi iisimaauwi mi kima wi haniingim sibgu inokninkini. ¹⁶Krima ti dimin kiingikininim Adi Komii siya niisimaauim simiirgisimiirarar wakaeyokna ap iski mi iriipi hiriinan krima ti siyiun ti tariinan krima ninokninkinin siirarar dwowiski.

¹⁷Ti kariir nomiiyauim, krima iikamim yipiki Biiyan Inkam Komii siiram naingwo tibmii kiiniyem, krima siyiun kima nwowanin siir niisimaauugin. Mi ti hiriinan siyiun siir kigi mi wi hiriirar dwokripkai mi iriipi hiriinan ti iikamim yipiki kariir siyi iir napiyem mi hiriinan tiriyem simiirin sibgu timi kigrirao. ¹⁸Dimusi rani, kara ta yaiya aiirin ii kasa kasa bi boinmimaauugin kara hirankar boinmimaauubumbunaniyein mi ini tariinanar yadigniyem mi tariinanin iriipi hiriinan kara ini oubgakar swoki boinouugiyem. Mi tariinanin iikam whiekakim yipiki Adi Komii siir inig hainaniyem kimaka, siyiun sima nwowiyem kimaka yio ini Jisis Kraisi siir sauan omomim sima nwowiyem ini hiriinan ywowin. Mi siyiun sima nwowiyem sima yaibu Jisis Kraisi siya naowa paeyem hiiniya nirioninkinin si saiir niewaiyugim. ¹⁹Adi Komii siiram naingwokwonanaeni haniin aka, sima iinokiinokin dimin taeminim simiir kwoinki naingwowiyem simiirar naingwokwonanaeyem. Mi ti dimin taemin hiriinanim iikam nhir imiir tiri nididgak sima nwowam mi ti iikamim sima iinokiinokin ti dimin hiriinanim simiir

simiira hainopyaeyao boinkripkai. Mi simiir kwoinim ini ti nuin siir digworaekwo imiiram yamkiyim. Mi ti Adi Komii siir dimin taemin imiirin yio ini ningaka ywowin. Mi ti hiriinan saiirsika, tiriiginin hiriinan tiri mi sima omin ninomor kou hir nwowin siir namim wi dig nwo rani, Adi Adi saika nwowam. Mi sima iinokiinokin wi miyiknan nwo rani mi sima wi Adi Komii saika nwo rani, wi yapa yapa nwowi. ²⁰Mi. Dimusi rani, nim krime omin ninomor kou hiranin siir hirankim mi krime Jisis Kraiis siiram nwokwokini krimiir Biyan Inkam Komiiyin, krimiir nanmaiworkainan inkamin mi siya omin ninomor kou hiranin siir hiranki krimiirs nitkin. ²¹Mi ta siya niunainii nua tiriir mi ta krimiir pua nu tirana ya wi siya kisina owaiginiuwu ninomor kougikou hiran piu aii siir piugipua saii hiriinan nwowam. Siya ti hiriinanin wi siir kirie komiia saii kirieni tiri. Mi ta kirieya siya saii kirieni tirkin siya ti dimin taemin imiirin mi sima wi siir iin ara nonkwo digi. Iriig.

**Iikam kima maigimaiga mi kwoin whirua dwo mi
dimin taemin kibi kibi imiiram daingwo**

4 ¹Mi ta hiriinan saiirsika, ti kariir nomiiyauim, kima yipiki kara naingwokwonanaeyim, kariir kwoin komiiyin nitam naingwowi kimiir kignakiyam mi kara ini maigimaiga kimiiramar mi owin mi ini kimiir inig iirar mi hainankiyin mi wim kima ini kariir miya saii paenidnan ywowim. Mi kimiir naingwo tibmiya kirie hiriir dwokripkai siiramin dimusi rani, dimin taeminim kara boinmimauuwim kimiir simiirsika.

²Yuodia Sintiki kowiirin, kara pi igao yai boinki! Kowa iripa dongwomamair ae mi Biyan Inkam Komii Kraiis siiram wakaeyokna apim kwoin whiruwar dwoki. ³Kara kariir nomiiyau kibiyo kowiir boinkii yipiki biya kanaka miriyo ti dimin kaimwowim simiir, kowa ti wig iso sowiir whinkinsis haiginiu sowa kwoin whirua nwowim. Dimusi rani, kariirin sowa isairar whinkinsis haiginiugo Adi Komii siir yai win kibiya saii nanaakninkii haiginiuwim, Klemen saika. Mi kimiir iikam nhirim kariirin sima warar whinkinsis haiginiugim mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya kimiir inigim Yokwo Komii saii hir winim simiir asi ninokninkini. Mi tiriiginim yipiki kwoin win haiyim wim kima ini siir yinisisim ywowim.

⁴Kima maigimaiga dwo Biyan Inkam Komii Kraiis siiram. Kara kimiirin pa swoki boinkii, kima maigimaiga dwo.

⁵Wi kimimin tani Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siyan wi sipi swoki iunainii nua tiriir. Mi ta hiriinan saiirsika, wi hiriinan asi tiri mi wi iikam whiekakim simaka nongwomamair aei. ⁶Mi kima whiekakim dimin taemin whiekakam kipi naingwokwonanaei mi Adi Komii krimiir Wanin siiram srii ti dimin taeminim kima boiniyim kima haiyam. Mi iya kima Adi Komii

saika boini mi kima siiram sriii mi ti diminim saeya tirim simiirsi boin wadiek siirin. 7Mi ta hiriinan saiirsika ta Adi Komii siir nongwomamair aeya yipiki wi ninokninkin karamae krime nwowi mi kimiirin wi saiir kirieni whinkinsiis haiginiuwu mi wi siya kigriraowi kimiirin mi kima wi maigimairga nwowi mi wi dimin kibi kibiym simiiraramar naingwowi. Dimusi rani, nim krime Krai saika bidi yamasukikinim.

8Mi ti nwokripkaigian yaayim kara kimiir boinmauwanim yim ti sim, kima ti dimin taeminim niksise karam nwowiyim simiiramin nhami nhami kipi naingwo mi yi tiriiginin yio kaimwowaigim. Mi dimin taeminim yipiki Adi Komii siya naingwowyim yim wadiekim mi dimin whirki bi mi kimbugim, kaimwo kinaigim mi yipiki iikam nhirmi whinkinsiis haiginiuwiyim. Mi kima dimin taeminim Adi Komii siya mi iikam ikim maigimairga simiir nwowaiginiuwiyim simiiramin daingwo mi dimin taeminim yipiki wadie nwowiyim mi ta hiriinan saiirsika iikamim simiir kwoinim simiir asi wakaeyokna api. Mi piki hiniin dimin ikim wadie nwowim ti diminim simiir hiriinan mi kima wi ti simiiraramar daingwo iski. 9Mi dimin taeminim yipiki kara boinmimauuwim kimiir mi kima mi kiga kariir simiir wakaeyokna ap mi kima simiir wakaeyokna api mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya kimiirin wi maigimairga asi nwowaiginiuwu mi siya wi ini haniin kimiir kwoin imiir kwirii idwokaii. Iriig.

Pol siya iikamim Filipai hiranim maigimairga simiir nwokin. Dimusi rani, sima dimin taemin siir hauugim siir whinkinsiis haiginiuwam

10Kara maigimairga prasae bi nwokin Biian Inkam Komii Krai siiramin. Dimusi rani, biia kima kariir whinkinsiis haiginiuwam naingwokim. Biia kimar boininkiniunaniyin kariir mi ini tariinanar yadigniyin mi kima nhami nhami bi boinkim hiniinin kima kariir whinkinsiis haiginiuwim wi dig nwo rani. Mi tariinanin kima kariirin ina swoki whinkinsiis haiginiuwim. 11Kara ti dimin taeminim kimiir bi boinmauugim. Dimusi rani, kara digworaekwowam whaowaekin. Kara ina ninokninkin mi kara simiirsiyin naingwoyimyok rani kara wi maigimairgar nwowi simiiramin. 12Kara ina ninokninkin siyiuin inkam paeprikabnan mi owiyin siirin mi inkamin digworaekwoki naokingugunankai ikin. Kara iiyim mi omim kara nwowiyim simiirin ina sibgu inokninkinim mi kara mhiigi mi aowi mi kariir mhiia saeya mi kiniuwu, yio kara pa ninokninkinkii kariir kwoinin maigimairga siya nwowiyim. 13Mi ti digworaekwowim kara simiir tiri wi digar nwowi yipiki kara boinmimauuwim kirieya Krai siya hauuwa kariir mi kariir kwoinau kinirkai haiginiuwa saiir kirieni.

14Kima kariirin bimbiuwu bi tirkin mi iiyim dimin biyieyim kariiram nimbiniyim mi wim kima kariir bidiyar mi whinkinsiis haiginiuwim.

¹⁵Biiya iya kara nu haimii Masedonia hir haiburgigin Adi Komii siir yai win kibiya sair boinmimauwam mi Filipai kimiir iikamim kariirin dimin taeminim kima kimar hauugikin, siyiun iikamkim sim hauuiyin simiir nomiiyau imiir siir hiriinan. Iikamim iki om nhirim siimim yim kariirin dimin sim whir bi swoki hauumiminkim ini kima kimar ywowiskiyim. ¹⁶Biiya iya kara om Tesalonaika hir nwowin mi kima kariir bidiyar mi whinkinsiis haiginiuwim mi dimin taemin kariiram bidiyar mi hauugiyim mi ini kima kaimwower swoki hauugiyim digworaekwowim kariir whinkinsiis haiginiuwamin. ¹⁷Kara yai karamaeka kima dimin taemin kariiram kima mi hauugiyim kara ha naingwowi Adi Komii siya kimiirin dimin miyik miyik imiirar hauugin. Dimusi rani, ti digworaekwowim kima tirim kariir simiirsika. ¹⁸Kara digworaekwo kasa bi haiwinkin ini ti digworaekwowim kara naingwowim kara haiwinam Epafrodaitas siir iinankin yipiki ti digworaekwowim kima nonkwo hauugiyin kariir nini hauugiyim ini simiir haiburin. Mi tariinanin kara dimin whiram whaowaeki rani. Mi ti digworaekwowim kima haingiriyu haiginim kariiram yim maigimaigra kariirara bi nwowaiginiugim yim Adi Komii siir warar nwowaiginiugim maigimaigra. Mi ti digworaekwowim yim ini ti dimin kibi kibiym piuii miyik whakiyim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁹Dimusi rani, kima digworaekwo kariir hauugikim mi kariir Adi Komiiyin yio iripi hiriinan yio wi digworaekwo kimiir mi hauui, ti digworaekwowim kima hainguguwim kaimwoka. Dimusi rani, kima ini Jisis Krais saikar yamasukikinin mi kima ti digworaekwowim Adi Komii krimiir Wanin siya kimiirin wi pranaepranae nikboinmamair haiginiu rani mi kima wi simiiram whaowae rani siya kimiirin wi kasa kasa hauu rani. ²⁰Ha wit, krime krimiir Adi Komiiyin siir inig iirarar hainani. Dimusi rani, siya wadiekiwadiekin. Mi yaimwokiayaimwowan inkamkin. Iriig.

Nikopkaigian yaimirsisim kwisuwao Pol siya boiniyim sima

²¹Kara mi kariir nomiiyauim tiran ima, krime kimiirin yapa yapa nokboinmamairgi krimiir nomiiyauwim warauranim kimiirin yipiki Jisis Krais siir wakaeyokna apiyim, krime kimiir nokboinmamairgi. ²²Iikam whiekakim tiranim yipiki Krais Jisis siir wakaeyokna apiyim sima kimiir nokboinmamairgikim. Nhirim yipiki Krais siir wakaeyokna apiyim yipiki inkam komii Sisa siir miriiyim, sima kimiir nokboinmamairgikim.

²³Kara Biiyan Inkam Komii siiramin minam sriigin siya siir naingwobumbu aiir hauuwim mi saeya wi kimiir kwoinau waraurar nwoki okripkaigiyamin. Iriig.